

รูปแบบการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อ การหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

อรทัย เลียงจินดาถาวร^{1*} กิ่งกาญจน์ สำนวนเย็น² อุทัย อันพิมพ์³
รุ่งรัศมี บุญदार³ ปัญจิรา ศุภดล⁴ และ นาวิณี สัตยตั้งใจ⁴

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

²คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190

³คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190

⁴สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190

*ผู้เขียนหลัก อีเมลล์: orathai.lieng@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์และกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในระดับคณะและระดับมหาวิทยาลัย โดยศึกษาปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาคีสำหรับการจัดตั้งและบริหารจัดการประชาคมวิจัยเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัย ค้นหารูปแบบในการบริหารจัดการประชาคมวิจัยเพื่อท้องถิ่น และค้นหารูปแบบการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี การวิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานวิจัยของคณะ จำนวน 10 คณะ และ 1 วิทยาลัย Node นักวิชาการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เครือข่ายนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี นักวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2556 และนักวิจัยชุมชน จำนวน 6 โครงการ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การประชุมและการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และการทดลองปฏิบัติการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และหนุนเสริมนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นในรูปแบบประชาคมวิจัยกับโครงการที่ได้รับทุนวิจัยเพื่อท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2556 จำนวน 6 โครงการ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัยเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ควรมีองค์การในการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ชัดเจน กำหนดระบบการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น หลักเกณฑ์ และกระบวนการบริหารจัดการของแหล่งทุน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งกระบวนการ ส่วนการหนุนเสริมงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในรูปแบบประชาคมวิจัย ควรประกอบด้วย การสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อท้องถิ่น การสนับสนุนของสำนักส่งเสริมและบริหารงานวิจัยฯ การหนุนเสริมของพี่เลี้ยง และการหนุนเสริมการพัฒนานักวิจัยเพื่อท้องถิ่น

คำสำคัญ: งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การบริหารงานวิจัย ประชาคมวิจัยเพื่อท้องถิ่น มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Pattern of Research Management to Support and Enhance Community Based Research of Ubon Ratchathani University

Orathai Liengjindathawon^{1,*}, Kingkarn Sumnuanyen², Uthai Unphim³,
Roongrasamee Boondao³, Puncheera Su-bhadol⁴ and Nawinee Sutantangjai⁴

¹*Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Muang, Ubon Ratchathani 34000*

²*Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University, Warinjamrap, Ubon Ratchathani 34190*

³*Faculty of Management Science, Ubon Ratchathani University, Warinjamrap, Ubon Ratchathani 34190*

⁴*Office of Research, Academic Services, and Art & Culture Preservation, Ubon Ratchathani University, Warinjamrap, Ubon Ratchathani 34190*

* Corresponding author's E-mail: orathai.lieng@gmail.com

Abstract

This research aims to study the situation and managing process of community based research, both in faculty and institution levels, of Ubon Ratchathani University. Both supportive and obstructive factors to the development of procedures for setting up and managing community based research as well as the patterns to manage and support the research were investigated. This research was conducted by participatory action research methodology. The informants were 1) executives and staff of the Office of research, Academic Services, and Art & Cultural Preservation of Ubon Ratchathani University, 2) executives and research staff of 10 faculties and 1 college, 3) academic officers of the Thailand Research Fund (TRF), 4) the network of researchers in community based research of Ubon Ratchathani University, 5) researchers with scholarships on community based research in 2013, and 6) community researchers from 6 projects. Information collected by in-depth interviews, group discussions, workshops, and operational experimentation to manage community based research and to promote a network of research community, cooperated with 6 projects funded in 2013 to conduct the community based research. The results has suggested that the management should have a clear and specific organization to manage the research. The systems of management to conform with the concept of community based research include the regulations and management based on the principle of participation of all relevant personals throughout the process. The support of community based research of the university should comprise the scholarship to support community based research, the support from the Office of research, Academic Services, and Art & Cultural Preservation, the support from mentors, and the promotion of researchers on community based research.

Keywords: Community based research, Research management, Research community,
Ubon Ratchathani University

บทนำ

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community based research หรือ CBR) เป็นการสร้างความรู้จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้งานวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาและเน้นประโยชน์โดยตรงต่อชุมชนเป็นหลัก ปัจจุบันงานวิจัยด้านนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างแพร่หลายในระดับอุดมศึกษา และคาดว่าจะสามารถช่วยปฏิรูปประเทศไทยได้ในอนาคต ดังนั้นงานวิจัย CBR จึงถูกเสริมในระบบงานวิจัยระดับมหาวิทยาลัยหลากหลายพื้นที่

สำหรับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้ขับเคลื่อนงานวิจัย CBR สูระบบงานวิจัยมหาวิทยาลัยอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 โดยเป็นข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สำหรับการศึกษารูปแบบในการขับเคลื่อนหนุนเสริมงานวิจัย CBR ในระบบการทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัย กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (กาญจนา ทองทั่ว และคณะ, 2555) ภายใต้กระบวนการหารูปแบบด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research หรือ PAR) ทำให้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2556 มีจำนวนงานวิจัย CBR ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีถึง 19 โครงการ ได้แก่ ชุมนักวิชาการของ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น 9 โครงการ ปี พ.ศ. 2555 ชุมนักวิชาการ 5 โครงการ และปี พ.ศ. 2556 ชุมนักวิชาการเครือข่ายนักวิชาการ 5 โครงการ ซึ่งทั้งหมดประกอบด้วยนักวิชาการจากคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 11 คณะ มีจำนวนนักวิจัย 48 คน จาก 9 คณะ 1 วิทยาลัยและ 1 วิทยาเขต

ในการพัฒนารูปแบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR เข้าสู่ระบบการทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัย กาญจนา ทองทั่ว และคณะ (2555) ให้ความสำคัญอย่างมากต่อบทบาทของ “พี่เลี้ยง”¹ ที่ทำหน้าที่ในการหนุนเสริมงานวิจัย CBR จัดกระบวนการ และเป็นที่ปรึกษาให้กับทีมนักวิจัยและเจ้าหน้าที่กองส่งเสริมการวิจัยฯ ในมหาวิทยาลัยเพื่อให้สามารถทำงานวิจัย CBR บรรลุเป้าหมายได้ พี่เลี้ยงที่หนุนเสริมนักวิชาการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หรือเรียกว่า “พี่เลี้ยงคนนอก” นำโดยเครือข่าย

นักวิชาการของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ภายใต้มูลนิธิประชาสังคมจังหวัดอุบลราชธานี มีบทบาทสำคัญในการประสานการดำเนินงานร่วมกันกับกองส่งเสริมงานวิจัยฯ ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สำหรับการขับเคลื่อนในครั้งนี้

อย่างไรก็ตาม แม้โครงการดังกล่าวจะสามารถสร้างนักวิจัยที่ทำงานวิจัย CBR ได้มากถึง 48 คน และมีโครงการจำนวน 19 โครงการ แต่เป็นบทบาทการทำงานระหว่างพี่เลี้ยงคนนอกจากเครือข่ายนักวิชาการจากสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยร่วมกับกองส่งเสริมงานวิจัยฯ ในยุคแรกจึงเป็นการขับเคลื่อนงานระหว่าง “พี่เลี้ยงคนนอก” ร่วมกับ “คนใน” หรือนักวิชาการของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งมีข้อจำกัดที่สำคัญคือ ความต่อเนื่องของงานวิจัย CBR ภายใต้ระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัย

ดังนั้น ความท้าทายของการสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืนของงานวิจัย CBR ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จึงนำมาสู่การสร้างโจทย์วิจัยสำหรับการสร้างประชาคมวิจัย CBR เพื่อศึกษาสถานการณ์และกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ในระดับคณะและระดับมหาวิทยาลัย ศึกษาปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากลไกสำหรับการจัดตั้งและบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัย ค้นหาแบบในการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และค้นหาแบบในการบริหารงานวิจัย CBR ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งคาดหวังว่าการหารูปแบบจะทำให้การบริหารจัดการงานวิจัยเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง “คนใน” กับ “คนใน” โดยมีระบบ วิธีการ กลไก ที่สนับสนุนในทุกๆ ระดับเพื่อให้การบริหารจัดการงานวิจัย CBR มีประสิทธิภาพ ได้รับการยอมรับและน่าเชื่อถือ และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้งานวิจัย CBR แพร่หลายในหมู่คณาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีมากขึ้น

สถานการณ์ที่เป็นอยู่เดิม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ลำดับที่ 19 สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. 2533 จัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา โดยเน้นด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคสร้างความเข้มแข็งให้กับหน่วยงาน ธุรกิจและบุคคลในภูมิภาค เพิ่มการกระจายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้มากขึ้น โดยจัดการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ 6 คณะ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์

¹ระบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ของ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่จัดให้มีคณะทำงานทำหน้าที่ค้นหาและชักชวนให้นักวิชาการได้เข้ามามีบทบาทในการทำงานวิจัย CBR ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับกองส่งเสริมการวิจัยฯ ในมหาวิทยาลัย และ สกว.

คณะเภสัชศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข และคณะพยาบาลศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ 5 คณะ ได้แก่ คณะศิลปศาสตร์ คณะบริหารศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะศิลปะประยุกต์และการออกแบบ ในที่ตั้งมหาวิทยาลัย อุบลราชธานี อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี และศูนย์ศึกษาอกที่ตั้ง ณ จังหวัดมุกดาหาร

พันธกิจด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยมีหน่วยงานรองรับ คือ สำนักส่งเสริมบริหารการวิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม กำหนดวิสัยทัศน์ เป็นองค์กรต้นแบบการบริหาร การจัดการที่ดี เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย การบริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของ สังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ

สถานการณ์ด้านการวิจัย ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัย อุบลราชธานีในปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการ วิจัยมาแล้วมากกว่า 1,000 เรื่อง และในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2552-2556 สนับสนุนและส่งเสริมให้อาจารย์และบุคลากร ทำวิจัย เป็นจำนวน 809 โครงการ และมหาวิทยาลัยได้แบ่งงาน วิจัยออกเป็น 4 ประเภท คือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น งานวิจัยเพื่อ สร้างองค์ความรู้ งานวิจัยประยุกต์ และงานวิจัยประเภทอื่นๆ โดยที่งานวิจัยประยุกต์เป็นประเภทที่มีการวิจัยสูงที่สุด รองลง มาคืองานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และ งานวิจัยประเภทอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 48, 41, 7 และ 4 ตามลำดับ (สำนักส่งเสริมบริหารงานวิจัย บริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลป วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2557) และมีกระบวนการ บริหารจัดการงานวิจัยในระดับมหาวิทยาลัยและคณะ ดังต่อไปนี้

1) กระบวนการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ในระดับ มหาวิทยาลัย

หน่วยงานรับผิดชอบในการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัย คือ สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัยฯ โดย มีรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพันธกิจสังคมเป็นผู้กำกับดูแล ทำ หน้าที่นำนโยบายด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยมาปฏิบัติ บริหาร จัดการเพื่อสนับสนุนงานวิจัย CBR ประสานงานกับ สกว.ฝ่าย วิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อให้อาจารย์และบุคลากรได้มีโอกาสทำวิจัย CBR เข้าถึงแหล่งทุนและการสนับสนุนจากแหล่งทุน ตลอดจน พัฒนากลไกที่เอื้อให้นักวิจัยได้ทำงานที่มีความคล่องตัวมากที่สุด ตามเงื่อนไขของแหล่งทุน รวมทั้งขับเคลื่อนงานวิจัย CBR ร่วมกับ Node นักวิชาการของ สกว. ให้บรรลุเป้าหมายด้านการวิจัยของ มหาวิทยาลัยและตามข้อตกลงความร่วมมือกับแหล่งทุน การ บริหารงานวิจัย CBR แบ่งการดำเนินการเป็น 3 ระยะ (ตาราง ที่ 1) ได้แก่ ระยะก่อนดำเนินการวิจัย ระยะระหว่างดำเนินการวิจัย

และระยะสิ้นสุดการดำเนินการวิจัย

2) กระบวนการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ในระดับ คณะ

ทุกคณะมีระบบการบริหารจัดการงานวิจัย มีรองคณบดี ฝ่ายวิจัยเป็นผู้กำกับดูแลตามโครงสร้างการบริหารงานของคณะ จากนั้นคณะจะแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นมาชุดหนึ่งประมาณ 12-15 คน เรียกว่า “คณะกรรมการวิจัยประจำคณะ” วาระการดำรง ตำแหน่ง 2 ปี มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบายแนวทางและแนว ปฏิบัติเพื่อส่งเสริม พัฒนา และบริหารจัดการด้านงานวิจัย ทุกประเภท แหล่งทุนวิจัยมาจากเงินรายได้ของคณะ และแหล่ง ทุนจากภายนอก ในปี พ.ศ. 2557 คณะโดยส่วนใหญ่มีการดำเนิน งานวิจัย CBR และดำเนินงานมาแล้วประมาณ 2 ปี แต่จำนวน อาจารย์ที่ให้ความสนใจมีไม่มากนัก เนื่องจากมีความเห็นว่าการ ทำงานวิจัยในลักษณะนี้เป็นเรื่องยากกว่างานวิจัยกระแสหลักที่ทำ อยู่ อย่างไรก็ตาม คณาจารย์จากคณะศิลปศาสตร์ คณะบริหาร ศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะศิลปะประยุกต์และการออกแบบ ได้ให้ความสนใจงานวิจัยในลักษณะนี้ค่อนข้างมาก เนื่องจาก อาจารย์บางท่านมีความเห็นว่าเป็นงานที่ท้าทาย ได้นำความรู้ที่ มีไปใช้จริงในชุมชน และที่สำคัญสามารถตอบโจทย์การประกัน คุณภาพของคณะ รวมทั้งแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนได้

กล่าวโดยสรุปมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้เริ่มดำเนิน การวิจัย CBR มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 โดยเข้าร่วมทำงานวิจัย CBR กับศูนย์ประสานงานชุดนักวิชาการ (Node นักวิชาการ) ของ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ต่อมาได้ลงนามข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับ สกว. ในปี พ.ศ. 2553 สำหรับการศึกษารูปแบบใน การขับเคลื่อน หนุนเสริมงานวิจัย CBR ในระบบการทำงานวิจัย ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งให้ทุนสนับสนุนงานวิจัย CBR ภายใต้ การหนุนเสริมของ Node นักวิชาการของ สกว. โดยทีมวิจัย ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ (พิเศษ) กาญจนา ทองทั่ว และคุณชุดิมา จันทรมณี ซึ่งมิบทบาทสำคัญในการดำเนินการทั้งการบริหารจัดการงานวิจัย และการหนุนเสริมนักวิจัย โดยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในการ บริหารจัดการงานวิจัย CBR ระหว่าง สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย CBR ร่วม กับนักวิจัยเพื่อขอรับทุนจาก สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตลอดจน ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงหนุนเสริมนักวิจัย และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ วิจัยนี้ Node นักวิชาการของ สกว. ก็ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาอีก หลายชุดโครงการจนถึงปี พ.ศ.2558 ได้แก่ ชุดนักวิชาการ ชุด ภัยพิบัติ และชุดสนับสนุนเครือข่ายนักวิชาการ เกิดนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีร่วม 100 คน และสร้างผลงานวิจัย ร่วม 30 โครงการ

ตารางที่ 1 ระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ระยะก่อนดำเนินการ	ระยะระหว่างดำเนินการ	ระยะสิ้นสุดการดำเนินการ
- กำหนดประเด็น/โจทย์วิจัย - ประกาศทุนวิจัย - พัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย - ประเมินข้อเสนอโครงการวิจัย	- ลงนามในสัญญา/อนุมัติเงินงวดที่ 1 - รายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 1 - ส่งรายงานความก้าวหน้าที่เกี่ยวข้องตามข้อเสนอแนะ - อนุมัติเงินงวดที่ 2 - รายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 2	- ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ - อนุมัติเงินงวดที่ 3 - เผยแพร่ผลงานวิจัย

ช่วงที่ 1 (ปี 2549-2551)

สั่งสมประสบการณ์ของทีมพี่เลี้ยง

- ชุดโครงการวิจัยเสริมสร้างศักยภาพนักวิชาการแบบ PAR เพื่อพัฒนาท้องถิ่น 5 โครงการ

ช่วงที่ 3 (ปี 2554-2558)

ถอดความรู้ สร้างประชาคมวิจัย

- เคลื่อนย้ายมีเป้าหมายและแบบแผนที่ชัดเจน
- หาแนวทางเคลื่อนเข้าสู่ระบบงานวิจัยของ ม.อุบลฯ/เกิด MOU/สร้างทีม ประชาคมวิจัย
- ชุดวิชาการ ชุดภัยพิบัติ ชุดสนับสนุนเครือข่ายนักวิชาการ และทีมประชาคมวิจัย 19 โครงการ

ช่วงที่ 2 (ปี 2551-2553)

สร้างเครือข่ายนักวิชาการ

- Node ทำงานกับนักวิชาการและนักศึกษาผ่าน CBPUS & CBMAG
- นักวิชาการ 7 โครงการ
- นักศึกษา 5 โครงการ

ช่วงที่ 4 (ปี 2559)

บริหารงานในรูปแบบประชาคมวิจัย

- เกิด MOU เคลื่อนประเด็นพัฒนาจังหวัด
- บริหารจัดการโครงการในรูปแบบประชาคม CBR
- หนุนเสริมนักวิจัยในรูปแบบประชาคม CBR
- ประเด็นพัฒนาคุณภาพชีวิต 10 โครงการ
- ประเด็นข้าวและยางพารา 10 โครงการ

ภาพที่ 1 การดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของ Node นักวิชาการของ สกว. และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2549-2559

จากการดำเนินงานด้านการวิจัยที่ผ่านมา ส่งผลให้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้พัฒนางานวิจัย CBR ด้วยการเรียนรู้การบริหารจัดการและการหนุนเสริมนักวิจัยจากการทำงานร่วมกับ Node นักวิชาการของ สกว. และเครือข่ายนักวิจัย CBR ในระยะเวลา 10 ปี ซึ่งนับว่าเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าเป็นการวางรากฐานและสั่งสมประสบการณ์ที่ดีในการดำเนินงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยได้

ตระหนักถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ของงานวิจัย CBR และมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับนโยบายของแหล่งทุน และนโยบายของมหาวิทยาลัย สามารถแบ่งพัฒนาการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2559 ออกเป็น 4 ช่วงเวลา ดังภาพที่ 1

3) ปัญหาที่พบ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเกิดนักวิจัยและสร้างผลงานวิจัยได้จำนวนมาก แต่การดำเนินงานที่ผ่านมายังมีข้อจำกัดในเรื่องบทบาทของ “คนนอก” กับ “คนใน” เป็นการทำงานโดยที่ Node นักวิชาการของ สกว. ซึ่งเป็น “คนนอก” มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการงานวิจัยและการหนุนเสริมนักวิจัย CBR (ภาพที่ 2) โดยมีมหาวิทยาลัยและเครือข่ายนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยคอยให้การสนับสนุน จึงเป็นการขับเคลื่อนงานระหว่าง “พี่เลี้ยงคนนอก” ร่วมกับ “คนใน” ซึ่งส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาพี่เลี้ยงคนนอกเป็นหลัก จึงเป็นข้อจำกัดเรื่องความต่อเนื่องของงานวิจัย CBR ภายใต้ระบบงานวิจัยของมหาวิทยาลัย รวมถึงความไม่ชัดเจนของระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ในระบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย การที่จะขับเคลื่อนงานวิจัย CBR ให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายตามภารกิจด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยได้นั้น จำเป็นต้องมีการจัดองค์กร การบริหารจัดการ และทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอ ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมาสำนักส่งเสริมบริหารการวิจัยฯ ทำหน้าที่เป็นกองเลขาคอยสนับสนุนด้านการบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อหนุนเสริมนักวิจัยของ Node นักวิชาการมีลักษณะเป็นการทำงานเฉพาะกิจ ยังไม่มีการจัดองค์กรและจัดบุคลากรเข้ามารับผิดชอบอย่างชัดเจน แม้ว่าจะมีการดำเนินงานร่วมกับ Node นักวิชาการมาเป็นเวลานาน

ปัญหาเหล่านี้ส่งผลถึงความยั่งยืนของงานวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และการบรรลุเป้าหมายด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยนักวิชาการจำนวนมากเพียงพอที่จะเข้ามาร่วมสร้างสรรค์ผลงานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการในการแก้ไขปัญหา การนำไปใช้ประโยชน์และสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมได้จริง ซึ่งความไม่ชัดเจนในระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการงานวิจัย ความต่อเนื่องในการสร้างนักวิจัย และคุณภาพงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัย และในระยะยาวอาจจะส่งผลสืบคลอนความเชื่อถือของนักวิจัย และแหล่งทุนต่อระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัย

ด้วยเหตุนี้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และ Node นักวิชาการของ สกว. จึงคัดสรรนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 6 คน ได้แก่ ผศ.ดร.อรทัย เลียงจินดาถาวร และ อาจารย์กึ่งกาญจน์ สำนวนเย็น จากคณะวิทยาศาสตร์ ดร.อุทัย อันพิมพ์ และ ผศ.ดร.รุ่งรศมี บุญดาว จากคณะบริหารศาสตร์ นางสาวปัญจิรา ศุภกุล และ นางสาวนาวิณี สุตัญตั้งใจ เจ้าหน้าที่

ภาพที่ 2 การหนุนเสริมงานวิจัย CBR ของ Node นักวิชาการของ สกว.

ของสำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัยฯ มาดำเนินโครงการวิจัยรูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และรูปแบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ต่อยอดจากทุนเดิมที่มี มุ่งให้เกิดการติดตั้งกลไกการบริหารจัดการงานวิจัย CBR เข้าสู่ระบบการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัย รวมทั้งสร้างบรรยากาศการทำงานวิจัย CBR ในรูปแบบประชาคมวิจัย ส่งเสริมนักวิจัย CBR “คนใน” ให้เป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยร่วมกับ Node นักวิชาการของ สกว. ที่ลดบทบาทไปเป็นที่ปรึกษาด้านการบริหารจัดการและการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ตลอดจนส่งเสริมให้อาจารย์และนักวิชาการของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเข้ามาทำงานวิจัย CBR ให้แพร่หลายมากขึ้น

การยอมรับของชุมชนเป้าหมาย

การยอมรับเป็นเรื่องสำคัญมากในการทำงานร่วมกันในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR เพราะประชาคมเป็นการทำงานในลักษณะเครือข่าย ขับเคลื่อนด้วยพลังความร่วมมือและการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ทั้งแหล่งทุน มหาวิทยาลัย เครือข่ายนักวิจัย นักวิจัย และชุมชน เป็นต้น บนฐานการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกันตามความเชี่ยวชาญและบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หากปราศจากการยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วการมีส่วนร่วมย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ งานวิจัยนี้จึงใช้หลักคิดว่าทุกคนมีความสำคัญ มีความรู้ความสามารถ มีอำนาจในการเสนอความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกัน และลงมือปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีร่วมกัน ดังนี้

1) การยอมรับและมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัย

เริ่มจากสำนักส่งเสริมและบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพันธกิจสังคม ได้จัดประชุมโดยเชิญ Node นักวิชาการของ สกว. และนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่มีผลงานอย่างต่อเนื่อง มาทำความเข้าใจและชักชวนให้มาร่วมดำเนินการวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบการเป็นประชาคมวิจัยเพื่อท้องถิ่น ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยสนับสนุนการจัดตั้งทีมวิจัยและการดำเนินการวิจัยทุกอย่าง ทั้งทุนวิจัย ระบบการบริหารจัดการ บุคลากร และอำนวยความสะดวกต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย

2) การยอมรับและมีส่วนร่วมของแหล่งทุน

สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สนับสนุนมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีให้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ให้เข้มแข็ง ด้วยแนวคิดและกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนทุนวิจัยและจัดให้มีศูนย์ประสานงานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ทำหน้าที่ประสานงาน เป็นพี่เลี้ยงถ่ายทอดความรู้และทักษะการทำงานวิจัย CBR ให้แก่คณะวิจัยทั้งหมด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหารูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3) การยอมรับและมีส่วนร่วมของชุมชน

ชาวบ้านในชุมชนที่เป็นพื้นที่วิจัย ซึ่งเป็นผู้ประสบปัญหาโดยตรงได้เข้าร่วมเป็นนักวิจัยและร่วมกระบวนการวิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาชุมชนของตนด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการเตรียมความพร้อมและประสานงานในพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูล เสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา

และร่วมปฏิบัติการกับนักวิชาการของมหาวิทยาลัย

4) การยอมรับและมีส่วนร่วมของเครือข่ายนักวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

เครือข่ายที่ไม่เป็นทางการของนักวิจัยที่เคยมีประสบการณ์ทำงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ร่วมกิจกรรมและดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และหนุนเสริมงานวิจัย CBR จนเป็นที่รู้จักและยอมรับในหมู่นักวิจัยว่าบุคคลใดมีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องใด มหาวิทยาลัยจะเชิญตามความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม เช่น ทำหน้าที่ผู้ทรงคุณวุฒิในการกลั่นกรองข้อเสนอโครงการวิจัย กรรมการบริหารโครงการ พี่เลี้ยง และนักวิจัย เป็นต้น

5) การยอมรับและมีส่วนร่วมของนักวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

นักวิชาการที่ให้ความสนใจมาเรียนรู้งานวิจัย CBR และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัย คือ นักวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัย CBR ปี พ.ศ.2556 จำนวน 6 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการวิจัยรูปแบบการเป็นประชาคมวิจัยเพื่อรับใช้สังคม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หัวหน้าโครงการ ผศ.ดร. อรทัย เลียงจินดาถาวร คณะรัฐศาสตร์ (2) โครงการรูปแบบการบริหารจัดการพลังงานทางเลือกระดับตำบลอย่างมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลคำขวาง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี หัวหน้าโครงการ อาจารย์ ดร.สุวิทย์ โสภภาพ คณะบริหารศาสตร์ (3) โครงการการจัดการขยะเป็นศูนย์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หัวหน้าโครงการ อาจารย์ณัฏกจิตรโชค คณะวิศวกรรมศาสตร์ (4) โครงการแผนการตั้งรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในด้านการเกษตร ตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี หัวหน้าโครงการ อาจารย์ฐิตารัตน์ พันธุ์ชนะ คณะศิลปศาสตร์ (5) โครงการรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะแก่ครูผู้สูงอายุในการใช้ ICT เพื่อสนับสนุนงานบริหารและงานการเรียนการสอน กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านธาตุ ตำบลแสนสุข อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี หัวหน้าโครงการ ผศ.ชาญชัย ศุภวรรณกร คณะวิทยาศาสตร์ และ (6) โครงการรูปแบบการจัดการน้ำบาดาลให้ถูกสุขาภิบาลโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านเก่าน้อย ตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี หัวหน้าโครงการ อาจารย์จิราภรณ์ หลาบคำ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข ในฐานะผู้ปฏิบัติการวิจัยในชุมชนและมีส่วนร่วมในการทดลองปฏิบัติการการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และการหนุนเสริมงานวิจัย CBR

6) การยอมรับและมีส่วนร่วมของหน่วยงาน

หน่วยงานเห็นถึงความสำคัญและต้องการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย หรือนักวิจัย เพื่อให้ นักวิชาการดำเนินการวิจัยในพื้นที่รับผิดชอบ เช่น โรงเรียนบ้านธาตุ เข้าร่วมกระบวนการวิจัยในโครงการรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะแก่ครูผู้สูงอายุในการใช้ ICT เพื่อสนับสนุนงานบริหารและงานการเรียนการสอน กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านธาตุ ตำบลแสนสุข อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เพราะต้องการพัฒนาสมรรถนะของครูผู้สูงอายุในการใช้ ICT และพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการของโรงเรียน มหาวิทยาลัยจึงได้รับการสนับสนุนเรื่องข้อมูลการดำเนินงานของหน่วยงาน ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่วิจัย การดำเนินงานวิจัยในพื้นที่ ตลอดจนจนเข้าร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการให้ข้อเสนอแนะเป็นอย่างดีในทุกโครงการวิจัย

กระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง

เมื่อมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และ Node นักวิชาการของ สกว. รับเอาแนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาเป็นแนวทางหนึ่งในการขับเคลื่อนภารกิจด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยและเพื่อพัฒนาชุมชนสังคมให้เข้มแข็ง และเห็นถึงทุนเดิมและศักยภาพของมหาวิทยาลัยด้านการบริหารจัดการด้านการหนุนเสริมนักวิจัย ด้านนักวิจัย และองค์ประกอบอื่นที่เอื้อต่อการวิจัยเพื่อท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ให้พัฒนาต่อยอดไปได้ จุดสำคัญ คือ มีกระบวนการวิธีคิดที่เน้น “มหาวิทยาลัยกับสังคม” และ “มหาวิทยาลัยกับคุณภาพการศึกษา” โดยการสร้างความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องและชักชวนให้มาร่วมกันพัฒนาระบบ และกลไก เพื่อติดตั้งระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมีหลากหลายวิธีที่นำมาบูรณาการร่วมกัน ได้แก่

1) การฟื้นฟูพลังนักวิชาการ โดยการสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของนักวิชาการ ในการพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในสายอาชีพ ได้แก่ การมีผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ของนักวิชาการเพื่อประกอบการเลื่อนขั้นเงินเดือน การมีผลงานเพื่อขอตำแหน่งวิชาการ และความสำคัญของงานวิจัยต่อการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระดับคณะและมหาวิทยาลัย โดยการเสริมพลังให้นักวิชาการมีบทบาทและอำนาจตัดสินใจที่เกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในโครงการที่ดำเนินการและให้ข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR

2) การสร้างเครือข่าย ในระดับหน่วยงานและนักวิจัย ได้แก่ สกว. Node นักวิชาการของ สกว. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ เครือข่ายนักวิจัย CBR นักวิจัยโครงการหลัก (รูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR) นักวิจัยที่ได้รับทุนวิจัย CBR ปี พ.ศ. 2556 จำนวน 5 โครงการ และนักวิจัยชุมชน เพื่อให้มีระบบการบริหารจัดการงานวิจัยและหนุนเสริมนักวิจัย CBR ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นหารูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR รูปแบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และคุณภาพของงานวิจัยจากความสำเร็จและมุมมองของผู้รู้ที่หลากหลาย อันจะส่งผลถึงการยอมรับและความยั่งยืนของระบบต่อไป

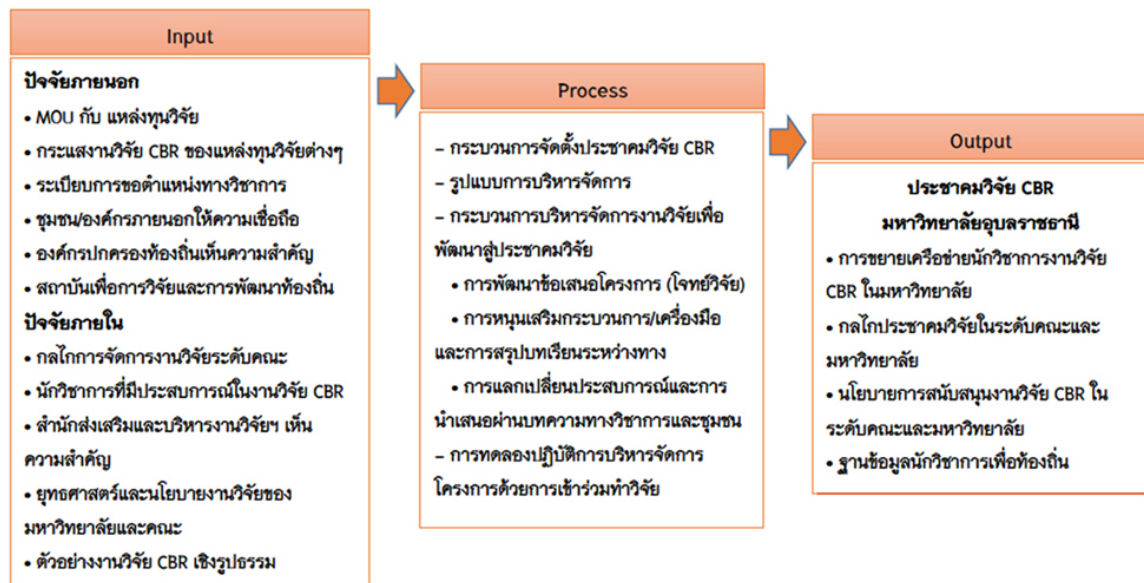
3) วิธีวิทยาการวิจัยและกระบวนการวิจัย

3.1) วิธีวิทยาการวิจัย

การดำเนินการวิจัยของโครงการรูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ให้สามารถบริหารจัดการงานวิจัยและหนุนเสริมงานวิจัย CBR ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ได้ปรับใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research หรือ PAR) ของผู้ที่เกี่ยวข้อง กรอบการวิจัยนี้ (ภาพที่ 3) เน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับงานวิจัย CBR และเปิดกว้างให้ผู้สนใจได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานวิจัยในการเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนเข้ามามีบทบาทในการค้นหารูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR ร่วมกันเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งใช้แนวคิดทฤษฎีระบบ (System theory) และแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community based research หรือ CBR) มาวิเคราะห์การบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR เพื่อหนุนเสริมงานวิจัย CBR ซึ่งเป็นระบบการบริหารจัดการระบบหนึ่ง ประกอบด้วยปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อกระบวนการค้นหารูปแบบและแนวทางสำหรับการเป็นประชาคมวิจัย CBR การจัดตั้งและบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ให้ขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ คือการเป็นประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

3.2) กระบวนการวิจัย

การวิจัยนี้มีกระบวนการและการเลือกใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์ในการทำความเข้าใจระบบการบริหารจัดการงานวิจัย และค้นหารูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

- **การวิเคราะห์ปัญหาและการกำหนดแนวทางร่วมกัน** ในระยะเริ่มต้นของงานวิจัย ได้ใช้วิธีประชุมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ภาพที่ 4) เพื่อสร้างความเข้าใจและแสวงหาและคัดสรรที่มวิจัยหลัก (โครงการรูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี) วิเคราะห์ประเด็นงานวิจัยและออกแบบงานวิจัยเพื่อเสนอแหล่งทุน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ส่วน คือ (1) ทีมพี่เลี้ยงคนนอก ซึ่งเป็น Node นักวิชาการตัวแทนของ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้แก่ ผศ.(พิเศษ) กาญจนา ทองทั่ว และคุณชุติมา จันทรมณี จากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น มูลนิธิประชาสังคมจังหวัดอุบลราชธานี ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานของทีมพี่เลี้ยงคนใน และเจ้าหน้าที่สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัยฯ (2) ทีมนักวิจัยหลัก ได้แก่ ผศ.ดร.อรทัย เลียงจินดาถาวร อาจารย์กึ่งกาญจน์ ลำนวนเย็น ดร.อุทัย อันพิมพ์ และ ผศ.ดร.รุ่งรัศมี บุญดาว เป็นอาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยและเป็นนักวิจัย CBR เพื่อหารูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รวมทั้งต้องการรูปแบบการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ทำหน้าที่ดำเนินการทดลองปฏิบัติการเป็นพี่เลี้ยงคนในหนุนเสริมนักวิจัยที่ได้รับทุนวิจัย CBR ในปี พ.ศ. 2556 และ (3) เลขานุการของโครงการประชาคมวิจัย CBR ได้แก่ นางสาวปัญจิรา คุกคูล และ นางสาวนาวิณี สุตัญตั้งใจ เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมบริหารงาน

วิจัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และเป็นนักวิจัย ทำหน้าที่เป็นฝ่ายประสานงาน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ให้นักวิจัยดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- **การเก็บรวบรวมข้อมูล** เก็บข้อมูลสถานการณ์การบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยและคณะ และปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการและดำเนินการวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยและคณะ ทีมวิจัยหลักได้ร่วมกันพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

- **การวิเคราะห์ข้อมูล** ทีมวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล (ภาพที่ 5) โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

- **การนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี** จัดประชุมนำรูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ร่างที่ 1 เสนอต่อเครือข่ายนักวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมและบริหารงานวิจัยฯ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำรูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ร่างที่ 2 เสนอร้องอธิการบดีฝ่ายวิจัยและ Node นักวิชาการของ สกว. พิจารณาให้ข้อเสนอแนะและนำไปดำเนินการต่อไป

ภาพที่ 4 การประชุมทีมวิจัย สร้างความเข้าใจ วิเคราะห์ประเด็น และออกแบบงานวิจัย

ภาพที่ 5 การประชุมถอดบทเรียนและประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์และเสนอรูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR

ตารางที่ 2 รายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	ประเด็นเก็บข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล	เครื่องมือ	ผู้เก็บข้อมูล
1. ศึกษาสถานการณ์และกระบวนการจัดการงานวิจัยในระดับคณะและระดับมหาวิทยาลัย	1. สถานการณ์และกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 2. การบริหารจัดการงานวิจัย CBR ในระดับมหาวิทยาลัย 3. การบริหารจัดการงานวิจัย CBR ในระดับคณะ	1. ศึกษาจากเอกสาร 2. สัมภาษณ์แบบเจาะลึก	1. แบบสัมภาษณ์	1. ทีมวิจัยหลัก
2. ศึกษาปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาคีสำหรับการจัดตั้งและบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	1. ปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการและดำเนินการวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัย 2. ปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการและดำเนินการวิจัย CBR ของคณะ	1. สัมภาษณ์แบบเจาะลึก	1. แบบสัมภาษณ์	1. ทีมวิจัยหลัก

ตารางที่ 3 รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์การวิจัย	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	ผู้วิเคราะห์และเสนอรูปแบบ
1. เพื่อดันหารูปแบบในการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	1. การทำ SWOT analysis เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการวิจัยของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่เป็นปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 2. ทดลองปฏิบัติการบริหารจัดการงานวิจัย CBR สำหรับโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย จาก สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2556 จำนวน 5 โครงการ ในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR 3. การประชุมถอดบทเรียนการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR 4. การประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์อนาคตภาพงานวิจัยของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 5. การประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	1. ทีมวิจัยหลัก 2. Node วิชาการของ สกว. 3. ผู้บริหารงานวิจัยระดับคณะและมหาวิทยาลัย 4. ผู้ปฏิบัติงานวิจัยระดับคณะและมหาวิทยาลัย 5. เครือข่ายนักวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
2. เพื่อดันหารูปแบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	1. การทำ SWOT analysis เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการวิจัยของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่เป็นปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 2. ทดลองปฏิบัติการหนุนเสริมนักวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย จาก สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2556 จำนวน 5 โครงการ ในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR 3. การประชุมถอดบทเรียนการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR 4. การประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	1. ทีมวิจัยหลัก 2. สำนักส่งเสริมและบริหารงานวิจัย 3. Node วิชาการของ สกว. 4. เครือข่ายนักวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ความรู้หรือความเชี่ยวชาญที่นำมาใช้

ความรู้ความเชี่ยวชาญที่ใช้มาจากการบูรณาการศาสตร์หลายแขนงร่วมกัน นำมาใช้ในแต่ละระยะของการวิจัย (ภาพที่ 6) เพื่อตอบโจทย์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

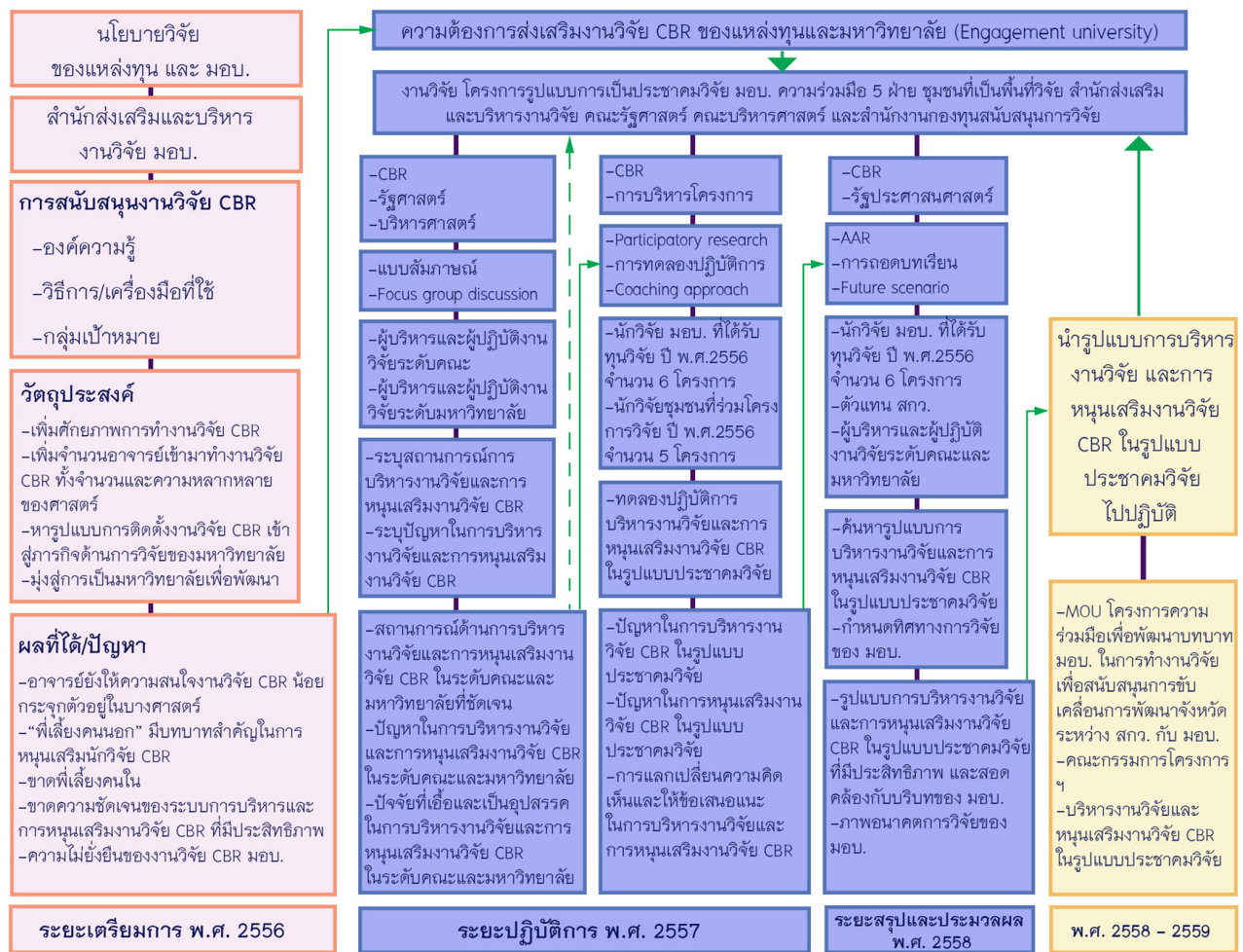
1) ความรู้เรื่องการบริหารจัดการงานวิจัย

นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดการบริหารจัดการงานวิจัย การบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กฎ ระเบียบและกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยของ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และผลงานวิจัย CBR ที่นักวิชาการได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานวิจัยและการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ของสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งได้เสนอตัวแบบขั้นตอนการจัดการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น การดำเนินงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ระบบการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ระบบพี่เลี้ยงนักวิจัยหรือผู้ประสานงาน (อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ และคณะ, 2554; กาญจนา ทองทั่ว และคณะ, 2555; สมคิด แก้วทิพย์ และคณะ, 2554)

นำมาใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาร่วมกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเพื่อดันหารูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ดังนี้

1.1) รูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

การบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR เพื่อสนับสนุนงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นระบบการบริหารจัดการระบบหนึ่ง ซึ่งควรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบตามแนวความคิดของทฤษฎีระบบ คือ องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) ด้านระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR (CBR management transformation process) ด้านระบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR (CBR support transformation process) และด้านผลลัพธ์ (Outputs) (ภาพที่ 7) โดยมีสำนักงานส่งเสริมและบริหารงานวิจัยเป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการขับเคลื่อนระบบร่วมกับแหล่งทุนและเครือข่าย

ภาพที่ 6 กระบวนการและความรู้ความเชี่ยวชาญที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ดัดแปลงจาก (วงศ์ นัยวินิจ, 2558)

จากภาพที่ 7 การบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ควรปรับตัวให้รองรับ เท่าทัน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ได้แก่ ยุทธศาสตร์และนโยบายด้านการวิจัยของประเทศ แหล่งทุนวิจัย มหาวิทยาลัย การประกันคุณภาพการศึกษา และโจทย์ปัญหาและความต้องการของชุมชน สังคม โดยรักษาดุลยภาพของระบบระหว่างปัจจัยนำเข้า (Inputs) ระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ระบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR (Processes) และผลลัพธ์ (Outputs) ตามรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

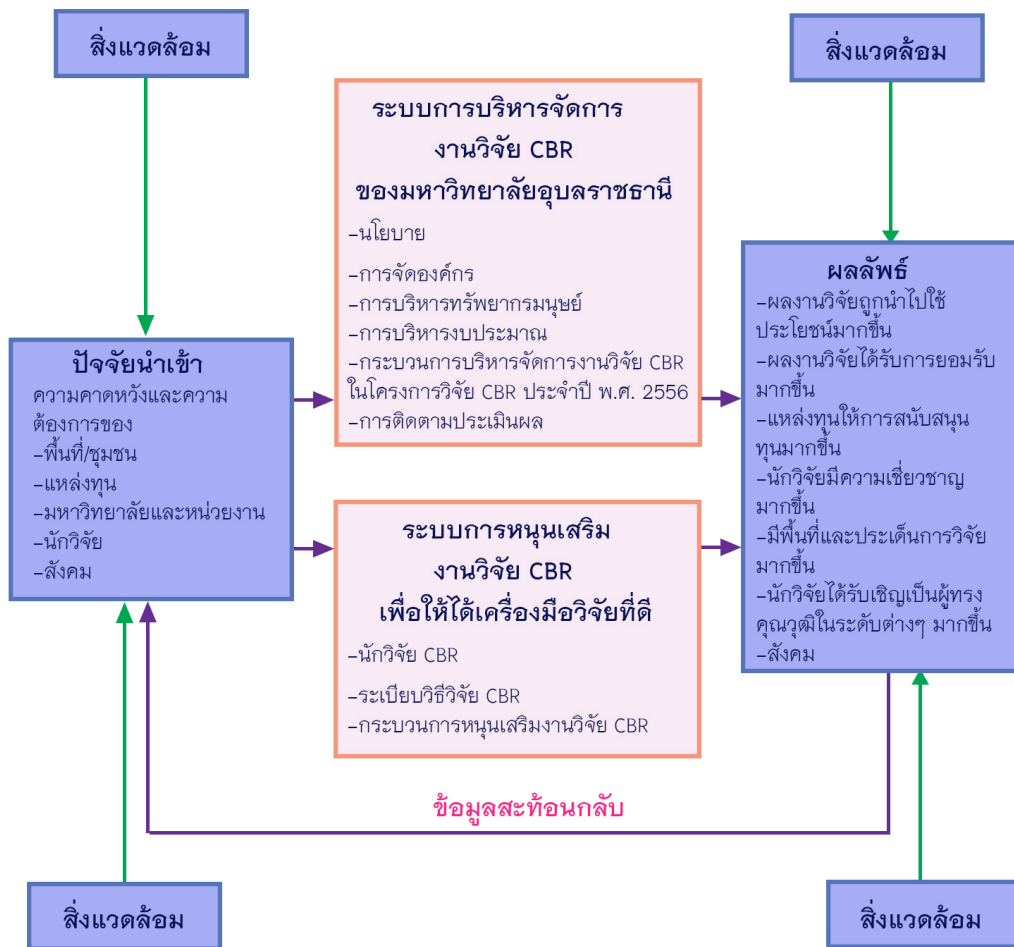
- **ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs)** ประกอบด้วย ความต้องการของพื้นที่/ชุมชน ความต้องการของแหล่งทุน ความต้องการของมหาวิทยาลัยและหน่วยงาน ความต้องการของนักวิจัย และความคาดหวังของสังคมซึ่งนำมาสู่การบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

- ด้านระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR

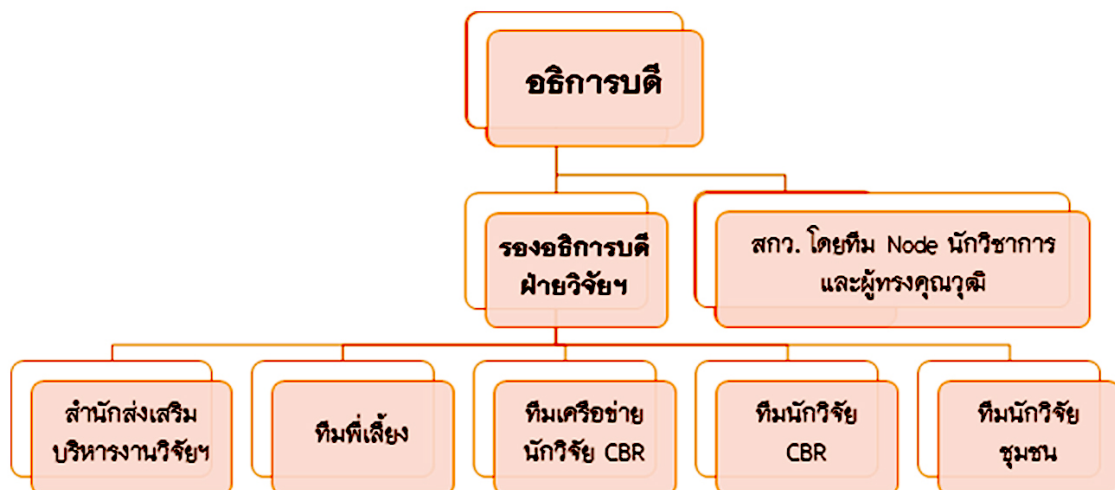
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ประกอบด้วย การจัดการองค์กร และการบริหารจัดการงานวิจัย CBR คือ

(1) องค์กรในการบริหารงานวิจัย CBR มอบ. ควร มีโครงสร้างและกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจน (ภาพที่ 8)

(2) รูปแบบการประสานงานการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR ควรเป็นการทำงานประสานกันในลักษณะเครือข่ายของนักวิจัย CBR ระหว่าง Node นักวิชาการของ สกว. ผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกว. และหน่วยงาน ทำหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ และความเชี่ยวชาญเฉพาะ โดยมีรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยฯ และสำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัยฯ ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการบริหารจัดการงานวิจัย CBR

ภาพที่ 7 ระบบการบริหารจัดการและหนุนเสริมงานวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ภาพที่ 8 โครงสร้างองค์กรในการบริหารจัดการงานวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

(3) ระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี การบริหารจัดการควรกำหนดให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และขั้นตอนการบริหารจัดการของแหล่งทุน และบริบทด้านการบริหารของมหาวิทยาลัย ซึ่งจำแนกเป็น 3 ช่วงที่สำคัญ คือ (1) ต้นน้ำ ได้แก่ การกำหนดนโยบาย ประเมินทุนเพื่อสนับสนุนโครงการวิจัย และการพิจารณาให้ทุน (2) กลางน้ำ ได้แก่ การติดตามและประเมินผลในช่วงระหว่างการทำงานวิจัย (3) ปลายน้ำ ได้แก่ การพิจารณาประเมินคุณภาพและจัดหาแนวทางเพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ในการดำเนินการ มหาวิทยาลัยโดยสำนักส่งเสริมและบริหารการวิจัยฯ และผู้บริหารของมหาวิทยาลัย (รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยฯ) ควรบริหารงานวิจัย CBR ในรูปแบบประชาคมวิจัย และควรปรับเปลี่ยนในช่วงกระบวนการที่ยืดที่ตัวผู้บริหารเป็นคนตัดสินใจทั้งหมด ให้อยู่ในรูปแบบลงมือปฏิบัติการทำงานร่วมกันแบบประชาคมวิจัย CBR ตลอดทุกกระบวนการ

- **ด้านผลลัพธ์ (Outputs)** ผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ควรเกิดขึ้น 7 ประการ คือ ผลงานวิจัยถูกนำไปใช้ประโยชน์มากขึ้น ผลงานวิจัยได้รับการยอมรับมากขึ้น แหล่งทุนสนับสนุนทุนวิจัยมากขึ้น นักวิจัยมีความเชี่ยวชาญมากขึ้น มหาวิทยาลัยมีพื้นที่และประเด็นการวิจัยกว้างขึ้น มากขึ้น และนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมากขึ้น

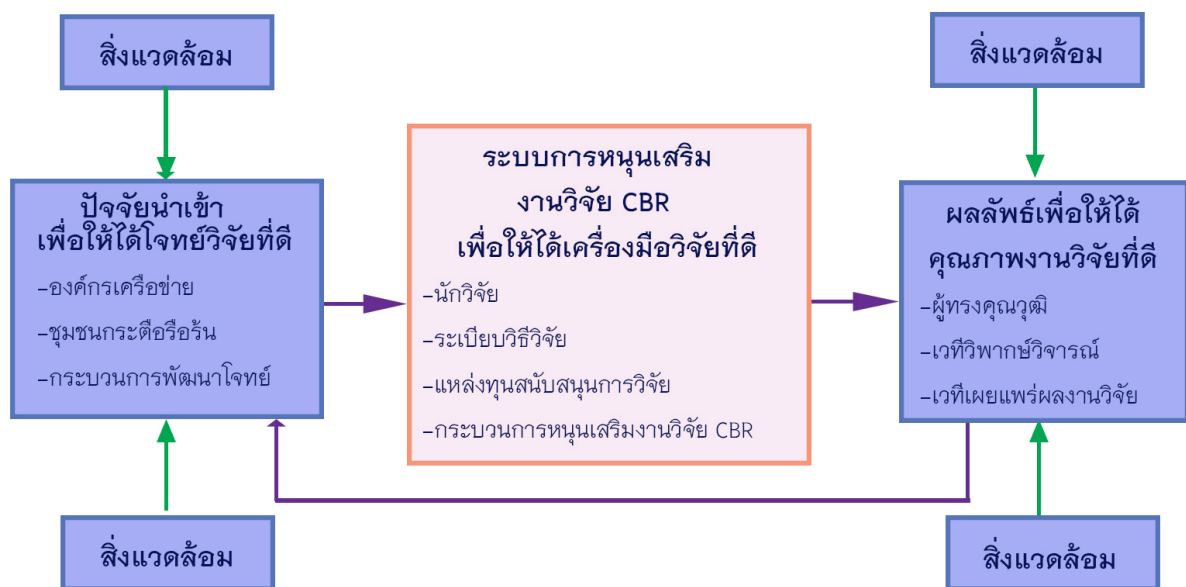
1.2) รูปแบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

การหนุนเสริมงานวิจัย CBR มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมาย 3 ประการ คือ (1) เพื่อให้ได้โจทย์วิจัยที่ดี (2) เพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่ดี และ (3) เพื่อให้ได้งานวิจัย CBR คุณภาพดี ซึ่งระบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นระบบย่อยระบบหนึ่ง (ภาพที่ 9) ในระบบการบริหารงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัย

จากภาพที่ 9 รูปแบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่เหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย และศักยภาพของนักวิจัยนั้น มีองค์ประกอบของระบบการหนุนเสริมอยู่ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) ด้านระบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR (CBR support transformation process) และด้านผลลัพธ์ (Outputs) มีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

- **ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs)** เพื่อให้ได้โจทย์วิจัยที่ดีนั้น ประกอบด้วยปัจจัยในการขับเคลื่อน 3 ประการ คือ

(1) องค์การเครือข่าย ประชาคมวิจัยได้สร้างระบบที่เลี้ยงนักวิจัย กำหนดให้นักวิจัย ทีมประชาคมวิจัย ซึ่งเป็น “พี่เลี้ยงคนใน” ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงนักวิจัยแต่ละโครงการ โดยมีนักวิจัยทีม Node นักวิชาการ “พี่เลี้ยงคนนอก” เป็นที่ปรึกษาทีมประชาคมวิจัย ทำงานร่วมกับเครือข่ายนักวิจัย CBR ผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ภาพที่ 9 ระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

(2) ชุมชน ประชาคมวิจัยปฏิบัติการผ่านทาง ทีมนักวิจัยชุมชน ชุมชน หมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงเรียนในพื้นที่

(3) กระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัย ดำเนินการใน 4 ส่วน คือ การอบรมให้ความรู้ฐานวิจัย CBR การศึกษาดูงานในพื้นที่ พี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและเสนอแนะในการพัฒนาโจทย์วิจัย และเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกให้ข้อเสนอแนะ

- ด้านระบบการหนุนเสริมงานวิจัย CBR (Transformation process) เพื่อให้ได้เครื่องมือวิจัยที่ดี ประกอบด้วยปัจจัยในการขับเคลื่อน 4 ประการ คือ

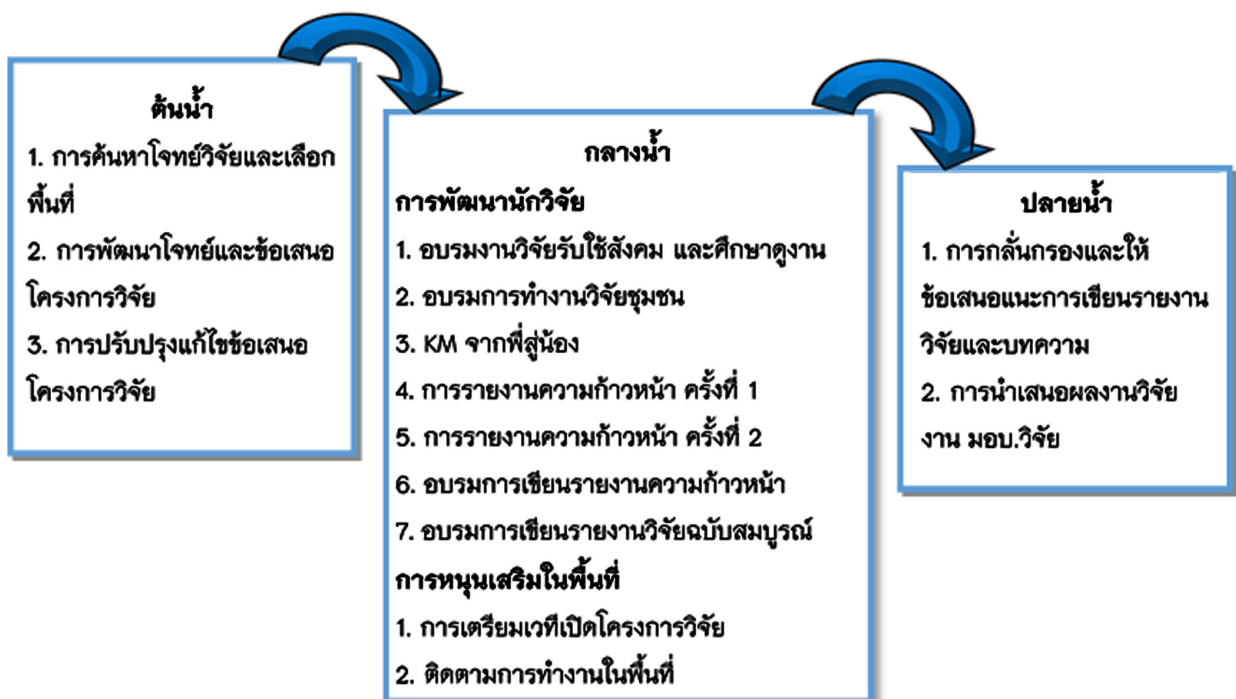
(1) นักวิจัย ต้องพัฒนานักวิจัยให้มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดและหลักการงานวิจัย CBR ให้ถ่องแท้ และมีทักษะการทำงานในชุมชน

(2) ระเบียบวิธีวิจัย การสร้างความรู้ความเข้าใจ ระเบียบวิธีวิจัย CBR และเลือกรูปแบบที่เหมาะสมระหว่าง รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น หรือ รูปแบบการวิจัยเชิงพื้นที่ที่ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเพียงบางขั้นตอนของการวิจัย

(3) แหล่งทุนและการสนับสนุนการวิจัย แหล่งทุนที่มีคุณภาพจะมาพร้อมระบบการสนับสนุนที่มีคุณภาพ เช่น สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น การสนับสนุนครอบคลุมทั้งการให้ทุนวิจัย การพัฒนานักวิจัย การหนุนเสริมนักวิจัย และการเผยแพร่บทความและผลงานวิจัย

(4) กระบวนการหนุนเสริมงานวิจัย CBR แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนานักวิจัย และการหนุนเสริมงานวิจัยของพี่เลี้ยง ดังนี้

(4.1) การพัฒนานักวิจัย ประกอบด้วย 9 กิจกรรม ได้แก่ การอบรมให้ความรู้การวิจัย CBR และลงพื้นที่ศึกษาดูงานการวิจัยและการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากพี่เลี้ยง อบรม การออกแบบ สร้างเครื่องมือวิจัย รายงานความก้าวหน้า อบรมการวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานความก้าวหน้า อบรมการเขียนเรื่องเล่า และการเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ อบรมการเขียนบทความ การเผยแพร่ และการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และการนำเสนอผลงานวิจัย การหนุนเสริมงานวิจัย CBR ของสำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัยฯ แบ่งเป็น 3 ช่วง (ภาพที่ 10) คือ ช่วงต้นน้ำ ช่วงกลางน้ำ และช่วงปลายน้ำ

ภาพที่ 10 กระบวนการหนุนเสริมงานวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ภาพที่ 11 การหนุนเสริมโครงการวิจัย CBR ที่ได้รับทุนในปี พ.ศ. 2558 จำนวน 5 โครงการ

(4.2) การหนุนเสริมงานวิจัย CBR ของพี่เลี้ยง หนุนเสริมงานวิจัยใน 2 ลักษณะ คือ การให้คำปรึกษาด้านวิชาการ ได้แก่ การพิจารณาถ้อยแถลงให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยและบทความ และการให้คำปรึกษาการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมและติดตามงานวิจัยในพื้นที่ (ภาพที่ 11)

- **ด้านผลลัพธ์ (Outputs)** การที่จะตอบโจทย์ว่า ประชาคมวิจัย CBR จะทำให้งานวิจัยมีคุณภาพได้ ควรประกอบ

ด้วยปัจจัยในการขับเคลื่อน 4 ประการ คือ (1) ผู้ทรงคุณวุฒิ ควรขยายกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิให้มากขึ้น ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านงานวิจัย CBR ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิจัยชุมชนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย (2) เวทีวิพากษ์วิจารณ์ ควรเพิ่มการจัดเวทีวิพากษ์วิจารณ์ผลงานวิจัยให้มากขึ้นบ่อยขึ้น ได้แก่ จัดเวทีวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการ จัดเวทีท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านการนำไปใช้ประโยชน์ การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน การกำหนดทิศทางและประเด็น

การวิจัยของมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องบริบทของท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาเครื่องมือวิจัยที่ดี และจัดเวทีแลกเปลี่ยนผลงานวิจัยระหว่างภูมิภาค Node และ (3) เวทีเผยแพร่ผลงานวิจัย ควรเพิ่มงบประมาณในการจัดเวทีเผยแพร่ และสนับสนุนให้นักวิจัยไปร่วมนำเสนอผลงานในเวทีต่างๆ ให้มากขึ้นบ่อยขึ้น

2) ความรู้เรื่องงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

นำความรู้ความเข้าใจวิธีวิทยาการวิจัย แนวคิด และหลักการของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาใช้เป็นการรอบในการออกแบบการวิจัย ค้นหาแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และการหนุนเสริมงานวิจัย CBR มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม

3) ความรู้เรื่องการบริหารโครงการ

โครงการวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิจัย มีกระบวนการวิจัยที่ซับซ้อนทั้งโครงการหลักและโครงการย่อย จึงจำเป็นต้องมีการบริหารโครงการที่มีประสิทธิภาพ โดยนำความรู้เกี่ยวกับการบริหารโครงการมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานโครงการ การควบคุมและติดตามประเมินผล การบริหารความเสี่ยง และการตัดสินใจในการปรับปรุงแก้ไขในจุดที่เป็นปัญหาได้อย่างทันท่วงที เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ และเสร็จสิ้นในเวลาที่กำหนด

4) ความรู้ทางรัฐศาสตร์

การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญของงานวิจัยครั้งนี้ วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ PAR ที่ใช้ในการวิจัยนี้ ยึดหลักประชาธิปไตยเป็นหลักในการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระหว่างนักวิจัย กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทั้งกระบวนการวิจัยอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีจากล่างขึ้นบน (Bottom up) ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

5) ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารศาสตร์

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้นำความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารศาสตร์มาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ออกแบบโครงสร้างโครงการวิจัย และอำนาจหน้าที่ของทีมนักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรมย่อยในโครงการ การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน การบริหารการเงินและงบประมาณโครงการ การใช้ภาวะผู้นำในการเสริมพลังให้ทีมนักวิจัยหลัก นักวิจัยทีมน้อย และในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดจากการดำเนินการวิจัย และท้ายที่สุดการจัดทำข้อเสนอนโยบายร่างรูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

สถานการณ์ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

ผลจากโครงการ ทำให้ระบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR และการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยมีความชัดเจนมากขึ้น สร้างการรับรู้ในหมู่คณาจารย์มากขึ้น เครือข่ายนักวิจัย CBR ขยายเพิ่มขึ้น จำนวนนักวิจัยมากขึ้น (ตารางที่ 4) และสามารถส่งต่อรูปแบบการทำงานไปยังแกนนำคณะกรรมการด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย เช่น ดร.จริยาภรณ์ อุ่นวงษ์ และ ดร.วงศ์ นัยวินิจ ซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการงานวิจัย CBR และการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR ในโครงการอื่นต่อไป

1) การบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR โดยคนใน

สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัยฯ ได้นำข้อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการงานวิจัยและการหนุนเสริมงานวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัย โดยการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการ รับบุคลากรเพิ่ม ปรับรูปแบบการทำงานเป็นประชาคมวิจัย CBR

ตารางที่ 4 จำนวนนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ประเภทนักวิจัย	ปี 2549-2553	ปี 2554-2556	ปี 2558-2559	หมายเหตุ
อาจารย์	17 คน	74 คน	84 คน	ปี 2557
นักศึกษา	5 คน			ไม่มีการสนับสนุนทุนวิจัย

ที่มา กาญจนา ทองทั่ว และคณะ, 2555 และโครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนาศักยภาพของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในการทำงานวิจัยเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด ปี พ.ศ. 2559

ภาพที่ 12 การรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย ภายใต้โครงการ “ความร่วมมือเพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัย อุบลราชธานี” วันที่ 20-21 ตุลาคม พ.ศ. 2558

(ภาพที่ 12) ในโครงการ “ความร่วมมือเพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในการทำงานวิจัยเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด” โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการใน 2 ระดับ คือ ระดับนโยบายเป็นกรรมการอำนวยการ และระดับปฏิบัติเป็นกรรมการบริหารโครงการโดยมีคณบดีมหาวิทยาลัยเป็นหลัก มีสำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัยฯ เป็นหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงาน

2) การหนุนเสริมงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยโดยคนใน

สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัยฯ ได้นำข้อเสนอจากงานวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาและหนุนเสริมงานวิจัย CBR ในกระบวนการหนุนเสริมนักวิจัยที่ได้รับจัดสรรทุนการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด ประจำปี พ.ศ. 2558 โดยจัดให้

ตารางที่ 5 ตารางเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการงานวิจัย CBR และการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

สถานการณ์เดิม	สถานการณ์ใหม่
1. การบริหารจัดการงานวิจัย CBR ในลักษณะงานเฉพาะกิจร่วมกับ Node นักวิชาการของ สกว. 2. บริหารจัดการงานวิจัยตามระบบการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 3. การพัฒนานักวิจัยและการหนุนเสริมการวิจัย CBR ดำเนินการโดย Node นักวิชาการของ สกว. เป็นหลัก 4. จัดการอบรมสร้างเสริมศักยภาพนักวิจัยของมหาวิทยาลัยตามแผนของสำนักส่งเสริมและบริหารงานวิจัยฯ	1. ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการ โดยกำหนดเป็นงานหนึ่งในกองส่งเสริมงานวิจัยฯ และรับบุคลากรเพิ่มอีก 2 คน มาดำเนินงานในส่วนของงานวิจัยเชิงพื้นที่และงานวิจัย CBR 2. ปรับการบริหารจัดการงานวิจัย CBR และงานวิจัยเชิงพื้นที่เป็นการบริหารจัดการในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติโดยคนในเป็นหลัก 3. ปรับรูปแบบการพัฒนานักวิจัยและการหนุนเสริมงานวิจัย อาทิ การพิจารณากลับกรอง ให้คำปรึกษาโครงการวิจัยที่ได้รับทุนโดยคนในเป็นหลัก 4. มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรม RBR café และปัจจุบัน พ.ศ. 2559 ปรับเป็นกิจกรรม Research café

มีคณะกรรมการพิจารณากลับกรองและที่ปรึกษาให้ทุกโครงการวิจัย เพื่อให้ นักวิจัยสามารถพัฒนาโจทย์วิจัย เขียนข้อเสนอโครงการวิจัย CBR และเชิงพื้นที่ได้อย่างสอดคล้องกับนโยบายของแหล่งทุน และสามารถดำเนินการวิจัยได้สำเร็จ และเกิดบรรยากาศประชาคมวิจัยจากกิจกรรมที่โครงการวิจัยได้จัดกิจกรรม CBR café และปัจจุบัน พ.ศ. 2559 ปรับเป็นกิจกรรม Research café เพื่อเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และให้คำแนะนำช่วยเหลือในการทำวิจัยสำหรับนักวิจัย CBR และนักวิชาการที่สนใจ ทำให้มีโอกาสดำเนินการวิจัยได้มากขึ้น และนักวิชาการรุ่นใหม่มาร่วมกิจกรรมได้เพิ่มมากขึ้น

จากการดำเนินการทั้งหมดที่กล่าวมาสามารถเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์การบริหารจัดการงานวิจัย CBR และการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รายละเอียดในตารางที่ 5

ผลกระทบและความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลง

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นมหาวิทยาลัยหนึ่งที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานวิจัย CBR โดยสนับสนุนให้นักวิชาการทำงานวิจัย CBR มาอย่างต่อเนื่องร่วม 10 ปี และมีความพยายามที่จะ

พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนงานวิจัย CBR ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและยังคงทำงานวิจัย CBR ต่อไป โดยได้ตกลงทำความร่วมมือกับ สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในโครงการ “ความร่วมมือเพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในการทำงานวิจัยเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด” ระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี ตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2557 ถึงวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2560 (ภาพที่ 13)

กระบวนการวิจัยทั้งหมดได้สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จากการเปิดโอกาสให้นักวิชาการทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิจัยในแต่ละระยะของการวิจัย และเกิดความตื่นตัวด้านการวิจัย CBR ของนักวิชาการรุ่นใหม่ที่น่าสนใจเข้าร่วมวิจัยมากขึ้น ส่งผลให้มหาวิทยาลัยสามารถสร้างนักวิจัย CBR ต่อไป

อาจารย์รุ่นใหม่ เช่น อาจารย์สมเจตน์ ทองคำ อาจารย์จิราภรณ์ หลาบคำ และอาจารย์กัญญาณ์ สำนวนเย็น ได้พัฒนาตนเองด้านการวิจัย ฝึกทักษะการทำงานในชุมชนและการทำงานร่วมกับนักวิจัยต่างคณะ สามารถนำความรู้จากงานวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ และยังขอรับทุนวิจัย CBR ดำเนินการวิจัยต่อไป

เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมและบริหารงานวิจัยฯ นางสาวปัญจิรา ศุภดล และนางสาวนาวิณี สุตัญตั้งใจ ได้นำรูปแบบการบริหารจัดการงานวิจัย CBR และการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ในรูปแบบประชาคมวิจัย CBR ไปใช้ในการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในโครงการ “ความร่วมมือเพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในการทำงานวิจัยเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด” ต่อไป

ภาพที่ 13 การนำเสนอเอกสารเชิงหลักการ ภายใต้โครงการ “ความร่วมมือเพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี” วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2558

แนวโน้มของความยั่งยืน ของการเปลี่ยนแปลง

การพัฒนางานวิจัย CBR การบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และการหนุนเสริมงานวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นการทำงานแบบ Win-Win สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนในการร่วมกันพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR และการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีตามความเชี่ยวชาญและอำนาจหน้าที่ จนทุกคนทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการทำงานต่างเจริญก้าวหน้าในหน้าที่และสายอาชีพของตนเอง เช่น แหล่งทุนบรรลุเป้าหมายในการสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยทำงานวิจัยที่นำไปสู่การใช้ประโยชน์ ช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า มหาวิทยาลัยมีผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม อาจารย์ได้พัฒนาความรู้ใหม่จากการทำวิจัย นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ เจ้าหน้าที่ของสำนักส่งเสริมและบริหารงานวิจัยฯสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยไปปรับใช้ในการทำงานและพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสำนักส่งเสริมและบริหารงานวิจัยฯ เป็นต้น และนำความรู้ประสบการณ์ไปขยายผล ดำเนินการในศาสตร์และหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะงานวิจัย CBR ไม่ใช่เป็นเพียงภารกิจของนักวิชาการที่ทำเพื่อความก้าวหน้าของตนเองเท่านั้น แต่ยังเป็นการทำภารกิจของมหาวิทยาลัยให้บรรลุด้วย

บทเรียนที่สำคัญจากงานวิจัยนี้คือ กระบวนการค้นหารูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ด้วยวิธีวิทยาการวิจัยแบบ PAR เป็นการดำเนินการที่เหมาะสมในการหาแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ความสำเร็จในการค้นหารูปแบบการเป็นประชาคมวิจัยที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เกิดจากความต้องการพัฒนางานวิจัย CBR เข้าสู่ระบบและกลไกการบริหารงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องยอมรับ เห็นถึงศักยภาพของมหาวิทยาลัย และตระหนักถึงความสำคัญว่าจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง โดยมีปัจจัยสนับสนุนภายในมหาวิทยาลัยที่สำคัญคือ นโยบายของมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัย CBR ผู้บริหารงานวิจัยทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและคณะที่ให้การสนับสนุน ผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานวิจัยที่มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการและหนุนเสริมงานวิจัย CBR ซึ่งสอดคล้องกับโอกาสในการพัฒนา จากการส่งเสริมและสนับสนุนของ สกว.

ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น และความร่วมมือของเครือข่ายนักวิจัย CBR จังหวัดอุบลราชธานีและ Node นักวิชาการของ สกว. นักวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง 6 ฝ่าย ที่ร่วมกันดำเนินงานวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ จึงน่าจะเป็นแนวทางการทำงานวิจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดการพัฒนา นโยบายด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยแบบล่างขึ้นบน จากนักวิจัยไปสู่มหาวิทยาลัย ซึ่งรูปแบบการบริหารและหนุนเสริมงานวิจัยแบบนี้มีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อมหาวิทยาลัยมากกว่าการบริหารงานวิจัยแบบเดิมที่ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่มาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้นำรูปแบบการบริหารจัดการประชาคมวิจัย CBR เพื่อหนุนเสริมงานวิจัย CBR ไปใช้แล้ว ควรมีการติดตามประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการงานวิจัย CBR และการหนุนเสริมนักวิจัย CBR ให้สอดคล้องกับภาระงานของอาจารย์

ผู้ที่เกี่ยวข้อง และบริบทของมหาวิทยาลัย เพื่อประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่สนับสนุนด้านวิชาการและทุนวิจัย เครือข่ายนักวิจัย CBR และนักวิจัยมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหารูปแบบการเป็นประชาคมวิจัย CBR และขอขอบคุณนักวิจัยชุมชนในพื้นที่ตำบลคำขวาง ตำบลแสนสุข ตำบลธาตุ อำเภอวารินชำราบ ตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ให้ความร่วมมืออย่างดีตลอดกระบวนการวิจัย

บรรณานุกรม

- กาญจนา ทองทั่ว และคณะ. 2555. รูปแบบการขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระบบการทำงานวิจัยของมหาวิทยาลัย กรณีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ.
- วงศ์ นัยวิจิตร และคณะ. 2558. กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนากลุ่มผู้ใช้น้ำให้สามารถบริหารจัดการน้ำชลประทานระบบท่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตำบลบึงมะแลง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*. 7(1); มกราคม-มีนาคม 2558. น. 4-18.
- สมคิด แก้วทิพย์ และคณะ. 2554. การพัฒนาระบบเพื่อการวิจัยเพื่อท้องถิ่น. อ้างใน รศ.ดร.อาวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ และคณะ. การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาคนสู่อาชีพรับใช้ชุมชนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน. สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ.
- สำนักส่งเสริมบริหารงานวิจัยบริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 2557. *สถิติโครงการวิจัยและงบประมาณ*. อุบลราชธานี.
- อาวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ และคณะ. 2554. การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาคนสู่อาชีพรับใช้ชุมชนท้องถิ่นเขตภาคเหนือตอนบน. สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรุงเทพฯ.